

■ VOLT EGYSZER EGY... ■■■

Rádiós együttesről, színészekről, énekesekről nem titkolt nosztalgiával

Az Újvidéki Rádióban a megszorítások, a komoly leépítések a kilencvenes évek legelején kezdődtek. Az idő előtti nyugdíjaztatás első nagy hulláma 1991-ben söpört végig az intézményen, nem kímélve persze a rádió színiegyüttesét sem. Derékba törte az akkor még erős, homogén társulatot! Mindenesetre sejteni lehetett, hogy valami készül, hogy a művészberek nem sok jót várhatnak a jövőtől, de arra, hogy az illetékesek célja tulajdonképpen az Újvidéki Rádió színiegyüttesének megszüntetése, felszámolása, akkor még senki sem gondolt!

Következett a kilencvenes évek döbbenete, kilátástalansága. Az emberek nemigen figyeltek oda, hogy mi történik a rádióban, hogy a színiegyüttes tagjainak száma (kizárólag a színiegyüttesről beszéltek) évről évre csökken, zsugorodik, és már alig vannak néhányan, ha egyáltalán vannak.

Az utóbbi jó néhány esztendőben a régi gárdából, együttesből egyetlenegy művészberek maradt a rádióban. Vajda Tibor rendező (a valamikori együttes művészeti vezetője is volt), aki közel 40 esztendőn át együtt élt, dolgozott az együttesrel, és aki tanúja volt lassú széthullásának! Tanúja volt mindannak, ami az elmúlt tizenöt esztendőben a rádióban történt, ami a Rádiószínház sorsát is megpecsételte.

Faragó Árpád
és Bocskovics Rózsa

■ ■ ■

A napokban nyugdíjazták Vajda Tibort. S most már valóban senki sem maradt a rádióban, aki, így vagy úgy, kötődne a mögöttünk maradt hosszú évtizedek történéseihez, a láthatatlan színház tartalmas, példaértékű tevékenységéhez!

A Rádiószínház

Előjáróban szeretnék elnézést kérni a kedves olvasótól, mivel valószínűleg úgy érzi majd, hogy soraimat az elfogultság fogalmazza, hogy az érzelmek diktálják mondanivalómat. Azt hiszem, igaza lesz, de hangsúlyozni szeretném, hogy azért a tényeket nem hallgatom el. S a tények közé tartozik, hogy a Rádiószínház, amely az ötvenes évek elején, Szimin Bosán Magda kezdeményezésére alakult meg, nagyon gyorsan megtalálta a helyét, szerepét az Újvidéki Rádióban. A műfaji sokszínűségben, amely akkortájt jellemezte a rádiót, komoly feladatok hárultak a színészekre. A magasra emelt minőségi mérce ellenére mindazokban az adásokban, amelyekben az együttes tagjai részt vettek – s vonatkozik ez a felnőtt és az ifjúsági hangjátékokra, mesejátékokra, a vidám műsorokra, az irodalmi adásokra, a rádióiskolára, hogy ne soroljam tovább –, nem okoztak csalódást.

Ugyancsak tényekkel támaszthatom alá, hogy a Rádiószínház a tartomány határain túl is nevet, rangot szerzett magának. Ezt bizonyítják azok az elismerések, díjak, amelyeket a minden esztendőben

Próba a Rádiószínházban

■ ■ ■

■■■

megrendezésre kerülő országos hangjátékfesztiválokon érdemeltek ki (a nagy Jugoszláviáról van szó). Nem emlékszem egyetlen olyan fesztiválra sem, amelyről esetleg üres kézzel tértek volna haza színészeink, rendezőink!

De tulajdonképpen kik is voltak azok, akik hosszú évtizedeken keresztül élítették a Rádiószínházat? Az együttes tagjai megérdemlik, hogy nevüket felsoroljam: Nagygellértné Kiss Júlia, Tusnek Ottília,

Fejes György
és Sinkó István
(szilveszteri műsor
az M Stúdióban
talán 1968-ban)

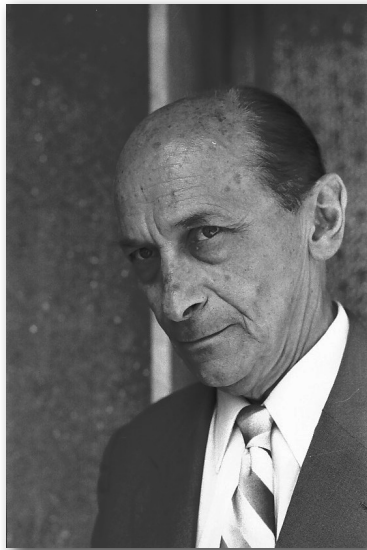
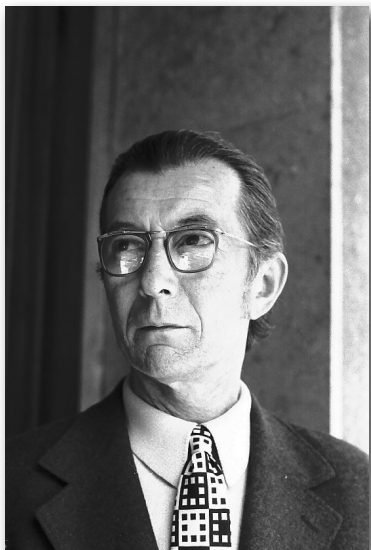
Fejes György,
Nagygellért János,
Sinkó István
és Ferenczi Jenő

■■■

■■■

Romhányi Ibi, Bocskovics Rózsa, Gyapjas Marika, F. Várady Hajnalka,
Ladik Katalin, Jordán Erzsébet, Ádám Olga, azután Nagygellért János,
Fejes György, Ferenczi Jenő, Lőrincz Lajos, Boros István, Fischer Károly,
Gerich Endre, Sovény Károly, Horváth József, Sinkó István, Szkopál

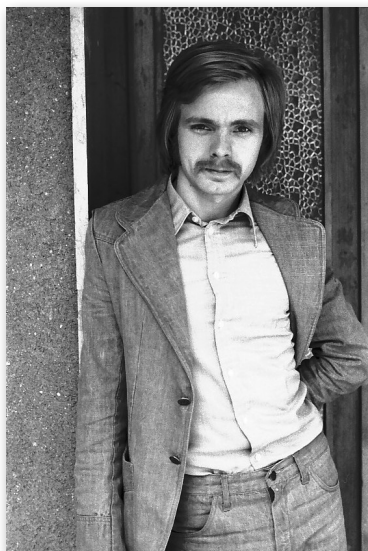
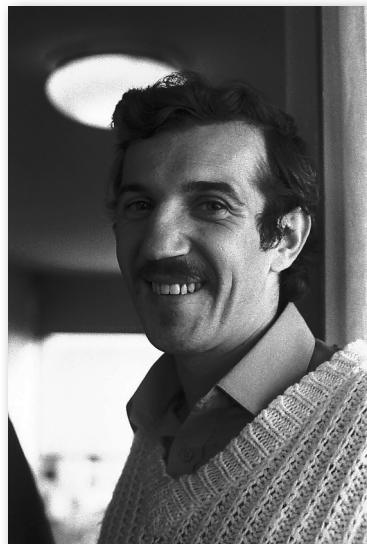

Horváth József,
Faragó Árpád,
Sovény Károly
és Sántha Sándor

■■■

Béla, Balázs Piri Zoltán, Soltis Lajos, Gyapjas János. A későbbi években a Rádiószínház tagjai lettek még: Kovács Frigyes, Bicskei István, Daróczi Zsuzsa, Kerekes Vali, Földi László, Kardos Ibolya, Törteli László (nagyon remélem, hogy senki sem maradt ki a felsorolásból).

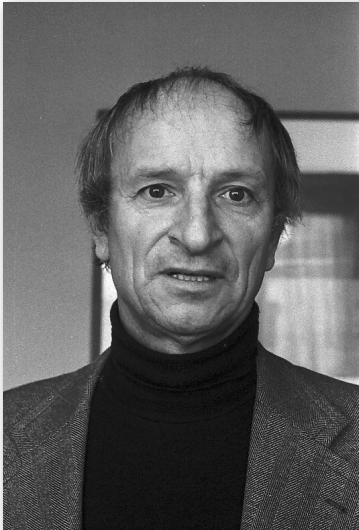
Fejes György,
Törteli László,
Szkopál Béla
és Földi László

■■■

Impozáns névsor. Az ember talán el sem hiszi, hogy ilyen összetételben és ennyien mondhatták magukról, hogy tagjai voltak a Rádiószínháznak. S a rendezőkről se feledkezzünk meg. Hirschler Ferenc volt az első rendező. Aztán Varga István (aki egyúttal az együttes vezetője is volt), Vajda Tibor, Bambach Róbert, Lányi István, Pataki László, Nagy József, Garay Béla, Németh P. István, Gellért Tibor és Szilágyi László dolgozott a rádiószínházakkal.

A magyarországi szakemberek segítségét sem nélkülözte a Rádiószínház. Benedek Árpád, Barlay Gusztáv, Bozó László és a rádiós műfaj, a rádióművészet nagy ismerője, dr. Cseres Miklós volt igen gyakran vendége az Újvidéki Rádiónak. Külön meg kell említenem a magyar kabaré egyik kimagasló egyéniségét, Marton Frigyest (sajnos már rég nincs közöttünk), a Kossuth rádió neves rendezőjét (egy évtizedig a Mikroszkóp Színpad igazgatója és rendezője volt), aki sokban hozzájárult ahhoz, hogy a rádió vidám műsorai (a magyar nyelvű vidám műsorok) színvonal tekintetében kiérdemeljék a rendhagyó jelzőt.

A magyar nyelvű rádióművészet erőteljesebb kibontakozását nagyban segítette az M Stúdió megnyitása (1965 decemberében nyitották meg hivatalosan). Ugyanis az új stúdió, az igen korszerű kamaraszínpad, amely velejárója volt a közel háromszáz nézőt befogadó stúdiónak, lehetőséget nyújtott a nyilvános fellépésekre, arra, hogy

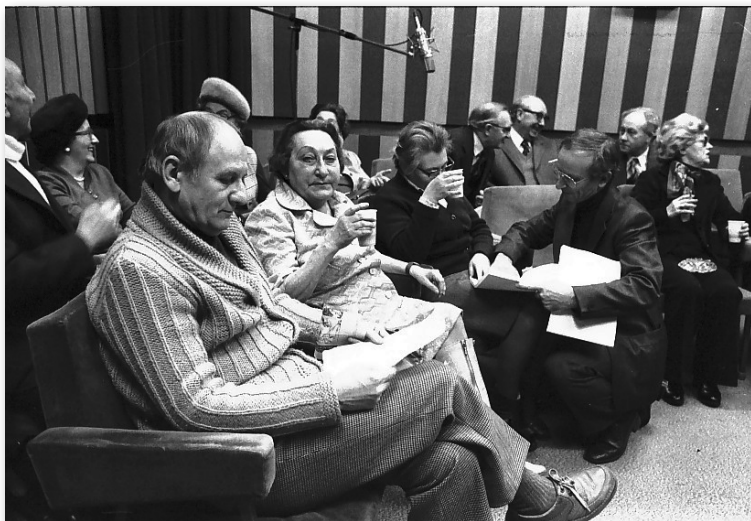
Ferenczi Jenő
és Fischer Károly

■■■

a láthatatlan színház művészei a közönség előtt rögzítsék szalagra műsoraikat (a rádiójátékokat, vidám műsorokat, művészporthrát, a Rádióiskola versenyműsorait, ifjúsági és alkalmi adásait).

A Rádiószínház tehát művelődési életünk nagyon is meghatározó tényezőjévé nőtte ki magát, és ezt, legalábbis véleményem szerint, kétségbe vonni egyszerűen nem lehet!

Képek az 1981-es
színésztalálkozóról

■■■

Nyilvános *Vidám műsor*

A rádiós műsorok sokszínű palettájáról a nyilvános *Vidám műsor*-okat választottam. Természetesen ezzel nem az volt a szándékom, hogy valamiféle rangbeli elsőbbséget tulajdonítsak ennek a mindenképpen igen népszerű műsornak. Egyszerűen úgy érzem, hogy

■■■

a rádiós műsorok (művészeti, művelődési műsorok) mindegyikének bemutatására, taglalására nincs lehetőség egy ilyen vázlatos, rövid írásban. S ezért aztán nemcsak a közönség, a hallgatóság, hanem a Rádiószínház együttesének is egyik legkedvesebb adását, a nyilvános vidám műsort választottam.

Már az ötvenes évek elején hírt adtak a krónikások arról, hogy nagy sikert arattak az Újvidéki Rádió „élő” nyilvános előadásai, mindenekelőtt a nyilvános vidám műsor. Az elsőt Németh P. István rendezte-szervezte, és a színészek mellett az énekesek és a zenei együttesek is helyet kaptak a műsorban. A konferanszié szerepére a legnépszerűbb írók vállalkoztak: Majtényi Mihály, Gál László, Sulhóf József, Bogdánfi Sándor, aztán később Nagy József, majd Balázs Pál vezette a műsorokat.

Óriási jelentőségük volt ezeknek a nyilvános vidám műsoroknak (de a többi nyilvános adásnak is). Népszerűsítették a rádiót és persze a fellépő művészbereket is. A közönséggel való közvetlen kapcsolat mindenesetre már a kezdet kezdetén megteremtette a nyilvános vidám műsor létjogosultságát.

A színészek mellett az énekesek is közönség elé léptek, így ismerte, ismerhette meg igazán a néző/hallgató a legendás énekes hármast: Stepanović Gubik Mirát, Boros Mirjanát és Boros Istvánt. Ők hárman nagyon hamar nemcsak a Vajdaságban, hanem annak határain túl is ismertté váltak, nevüknek rangot szereztek. A nyilvános vidám műsoroknak azonban sohasem fordítottak hátat. Őszintén ragaszkodtak hozzá, és én ma is csak azt mondhatom: szívügyüknek tekintették. Boros István, aki már nagyon régen elköszönt tőlünk, sokáig a Rádiószínház művészegyüttesének a tagja volt (csak a hetvenes évek végén szerződött át a televízióhoz), Boros Mirjana a rádió külmunkatársa volt. Ma is, csendes magányában, szívesen beszél a rádióról, a nyilvános fellépésekről. Stepanović Gubik Mira az Újvidéki Rádió zeneosztályán dolgozott, onnan ment nyugdíjba. A dalokat, amelyeket ő énekelt, ma is szívesen hallgatják az emberek. Reméljük, hogy a legendás énekes hármas hangszalagra rögzített énekszámait megőrzi az Újvidéki Rádió.

Meg kell még említenem Balázs Pál nevét. Ő volt az, akinek a legtöbbet köszönhetünk azért, hogy a vidám műsor (nemcsak a nyilvános) az Újvidéki Rádió egyik leghallgatottabb adása volt. A vidám műsorok szerkesztőjeként nagy-nagy hozzáértéssel, és a műfaj iránti őszinte elkötelezettséggel tette a dolgát.

Közönségünk ebben a mi kis beszűkült világunkban már régóta, nagyon régóta hiába várja az Újvidéki Rádió magyar nyelvű szilvesz-

■■■

teri és áprilisi nyilvános vidám műsorát, a nézők hiába várják kedvenc színészeiket, énekeseiket, hogy lássák, hallják őket.

A régi nagy csapatból már csak az örökifjú Ferenczi Jenő az, aki néha-néha megjelenik azokon a világot jelentő deszkákon, aki még mindig valami hihetetlen belső energiával, hittel, művészi alázattal, leginkább Magyarzó Pistike figurájába bújva igyekszik mosolyra deríteni (s teszi ezt még mindig olyan átütő sikerrel, mint tette a múltban is) a közönséget, közönségét.

Az utolsó mohikán – jegyezte meg egyik pályatársam. Igen, az utolsó mohikán, aki ily módon is érzékeli, mindannyiunk tudtára adja, hogy volt egyszer itt egy együtt lélegző, egyé kovácsolódott csodálatos együttes, amely számtalanszor megszépítette az itt élő emberek sűrke hétköznapijait eljutva mindenhova itt a Vajdaságban, mindenhova, ahol várták őket! S akik résztvevői voltak annak az együttesnek, s akik még ma is élnek, tudják, hogy várták őket ragaszkodással, szeretettel.

Volt egyszer egy csodálatos együttes – mondom és tudom, hogy nem az elfogultság fogalmazza mondatomat. Mert az volt. S ezt most látom csak igazán, most, amikor felidézem a mögöttünk maradt évtizedeket, amikor a nosztalgia szekerén bejárom azokat, amikor újraélem a szép, bensőséges pillanatokot, amelyekkel a hálás közönség mindenhol megajándékozta az együttest, megajándékozott bennünket.

Talán egyszer lesz majd egy új csapat, lesznek művészberek, színészek és énekesek egyaránt, akik együvé kovácsolódva újra elindulnak majd azon az úton, amelyen járniuk kell azoknak, akiknek a pályáját a hivatástudat határozza/határozta meg!

Családi Kör, 2005. augusztus 15. 22–23.

■■■